

de groene waterschapspartij met hart voor blauw

Aan: De leden van de commissies Binnenlandse Zaken en Infrastructuur en Milieu van de Tweede Kamer

Datum: 7 december 2011

Onderwerp: Wijziging van de Waterschapswet ter invoering van indirecte verkiezingen voor waterschapsbesturen.

Geachte dames en heren,

Op 18 november 2011 heeft het kabinet u het onder "Onderwerp" vermelde voorstel tot wijziging van de Waterschapswet (Kamerstukken nr. 33097) toegestuurd. Dit ondanks een uiterst kritisch advies van de Raad van State.

In het voorstel worden de waterschapsbesturen gekozen door de leden van de gemeenteraad. Het getrapte systeem van de Eerste Kamerverkiezingen dus. Water Natuurlijk heeft grote bezwaren tegen dit voorstel. Wij vinden dat de burger buitenspel wordt gezet. De waterschappen vragen steeds meer geld aan de burger voor veiligheid en schoon water, maar hoe dat besteed wordt en of het niet met minder kan of anders moet, wordt niet in een direct gekozen bestuur besloten.

Waterschapsverkiezingen een probleem

Met de waterschapsverkiezingen wordt al jaren gesold. Sinds 1991 is er niet twee keer achter elkaar volgens hetzelfde systeem gekozen. Dan is het niet vreemd dat kiezers er niet warm voor lopen. Ook toen de kiezers in 2008 per brief op lijsten mochten stemmen, bleef de opkomst steken op 24%. Dat is (te) laag maar zolang de waterschappen hun eigen belastingen aan de inwoners mogen opleggen, moeten diezelfde inwoners ook het recht hebben om invloed uit te oefenen op wat er met dat geld gebeurt. Dat hoort bij onze democratie: "no taxation without representation".

Indirecte verkiezingen niet transparant

In mei van dit jaar was er forse kritiek op de wijze waarop de Eerste Kamer wordt gekozen door de leden van Provinciale Staten. Premier Rutte sprak toen van een "redelijk bizar" en "uiterst merkwaardig" systeem.

Bij wat er staat te gebeuren als dit wetsvoorstel wordt aangenomen, was dit kinderspel. Ruim 9500 raadsleden verdeeld over 418 gemeenten zouden vanaf 2014 de besturen van 25 waterschappen moeten kiezen. Dat maakt deze verkiezingen volstrekt ondoorzichtig: in de gemeentepolitiek zijn honderden verschillende partijen actief, nogal wat gemeenten liggen in meer dan één waterschap en ook in de waterschappen zijn veel partijen, waarop kan worden gestemd.

De uitkomsten zullen – evenals bij de verkiezingen voor de Eerste Kamer – vooral door kongs'i's en koehandel bepaald worden. Het gevaar bestaat dat de waterschapsbesturen worden bevolkt door een gesloten circuit van lokale politici, waarbij niet deskundigheid maar andere

overwegingen een dominante rol spelen. De waterschappen krijgen een bestuur waar politici gekozen worden door politici. Ze worden ondoorzichtige bolwerken van partijpolitiek in plaats van de effectieve bestuurslaag die het nu is. Het op water toegespitste karakter van deze besturen staat op de tocht.

Kritiek Raad van State e.a.

De slotconclusie van de Raad van State luidt: (...) *heeft bezwaar tegen de inhoud van het voorstel van wet en geeft U in overweging dit niet aldus te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.* Dat laat aan duidelijkheid niets te wensen over!

De Raad van State meent dat de ervaringen met het nieuwe lijstenstelsel in 2008 onvoldoende redenen zijn om nu zonder grondige analyse over te gaan op een nieuw stelsel. Daarnaast wijst zij erop dat in het verleden geen enkele systeem een hoge opkomst heeft opgeleverd. Het advies is om in 2012 nogmaals directe verkiezingen te houden. En dan met de methode die in 2010 bij tussentijdse verkiezingen in Zeeland zonder problemen is toegepast. De Raad acht het ongewenst om het mandaat van de huidige bestuurders te verlengen, omdat daardoor de legitimiteit afneemt. Dit alles geeft tijd om een afweging te maken over de democratische legitimiteit van waterschappen. Naar onze mening is die democratische legitimiteit maximaal door directe verkiezingen voor de waterschapsbesturen tegelijkertijd met de gemeenteraadsverkiezingen te organiseren. Wij verwachten dat dan ook het probleem van de lage opkomst wordt opgelost. Het zal u duidelijk zijn dat wij ons door dit advies gesteund voelen in onze opvattingen. Wij achten het dan ook niet acceptabel dat de staatssecretaris dit advies voor het grootste deel naast zich neerlegt. Wij roepen u dringend op om dat niet ook te doen.

Niet alleen de Raad van State heeft kritiek. Ook prof. Elzinga, in bestuurskringen niet de minste, heeft 13 knelpunten geïdentificeerd t.a.v. indirecte verkiezingen en pleit voor handhaving van het huidige directe lijstenstelsel en combinatie met de gemeenteraadsverkiezingen.

Watergroeperingen buitenspel

Bij de introductie van het lijstenstelsel in 2008 zijn groeperingen opgericht die zich helemaal richten op een waterprogramma, waaronder Water Natuurlijk en de Algemene Waterschapspartij, en niet partijpolitiek gebonden zijn. Geen sociaaldemocratische of liberale dijk, maar een groene of een stenen dijk, dat zijn volgens Water Natuurlijk de keuzes. Bij christendemocratische beken kunnen we ons niks voorstellen, maar wel bij het verschil tussen rechte kanalen of meanderende beken. Het is veelzeggend dat één van die partijen, Water Natuurlijk, met 101 zetels landelijk als grootste partij uit de verkiezingen kwam. Nog voor het CDA, dat traditioneel sterk is vertegenwoordigd in de waterschappen.

Deze groeperingen hebben bij indirecte verkiezingen nauwelijks een kans. Deelname is voor hen alleen mogelijk wanneer zij worden gesteund door lokale partijen of een lijstverbinding aangaan. De kans is echter groot dat lokale partijen steun geven aan hun eigen kandidaten. En in het geval zij waterspecifieke groeperingen steunen, zullen zij eisen stellen aan het verkiezingsprogramma. Dit gaat ten koste van hun onafhankelijkheid.

Nederland heeft door de eeuwen heen een kennis- en beheerssysteem voor het water opgebouwd met grote inbreng van de watergebruikers, waarvoor grote belangstelling is in het buitenland. Nu in de toekomst de investeringen voor waterveiligheid en waterkwaliteit zullen toenemen en meer en meer worden gedragen door de burgers via directe belastingen, moet aan het draagvlak juist grote waarde worden toegekend.

Directe verkiezingen samen met de verkiezing voor de gemeenteraden

Het eenvoudigst is om stembusverkiezingen voor het waterschapsbestuur en de gemeenteraad te combineren. En dan niet meer per post maar gewoon via een lijst in het stemlokaal. Inwoners ontvangen dan één oproep en hoeven maar één keer naar het stemlokaal. Water Natuurlijk vindt dat dat de relatie burger-waterschap gediend is met directe verkiezingen

waarbij ingezetenen hun bestuurders kiezen. Dat is des te meer van belang omdat door het regeerakkoord en het Bestuursakkoord Water in de komende jaren de taken van de waterschappen zullen uitbreiden en burgers meer gaan betalen.

Wat betreft Water Natuurlijk kan het wetsvoorstel de prullenbak in. De grootste waterschapspartij van Nederland rekent op het parlement om dit onzalige voorstel om te zetten in een aanpassing van de Waterschapswet die de waterschapsdemocratie wel versterkt.

Met vriendelijke groet,

drs. A. Leusink
voorzitter

ir. F. de Pater
secretaris

De vereniging Water Natuurlijk heeft als doel het bevorderen van een duurzaam ingericht en beheerd watersysteem in een aantrekkelijke omgeving, waarin het voor mensen, dieren en planten nu en in de toekomst goed toeven is.

Water Natuurlijk werd in 2007 door natuur-en recreatieorganisaties opgericht om mee te doen aan de waterschapsverkiezingen in 2008. Water Natuurlijk springt in de bres voor de belangen van natuur, recreatie en landschapsbeheer in het waterschapsbestuur en is niet gelieerd aan een landelijke of regionale politieke partij.

Water Natuurlijk wil een schakel zijn tussen de waterschappen en de duizenden betrokken mensen die actief zijn in vrijwillig natuurbeheer, sportvisserij en waterrecreatie. Al deze betrokken mensen moeten –via directe verkiezingen- zelf kunnen bepalen wie hun vertegenwoordigers zijn in het waterschapsbestuur. Bij de waterschapsverkiezingen stemden ca. 2,8 miljoen kiezers. Ruim 500.000 daarvan stemden op Water Natuurlijk, dat daarmee de grootste waterschapspartij werd. In de algemene besturen van alle 25 waterschappen is Water Natuurlijk vertegenwoordigd. In 18 waterschappen neemt Water Natuurlijk deel in het dagelijks bestuur.